

Stendyngen

Nr. 1

22. årgang

Januar 2007

Danekræ

Annie Kaargaard Nielsen gjorde i foråret 2006 ved Gjerrild Klint et usædvanligt fund. Se mere side 18.

I dette blad

Forårets program	<u>Side 4</u>
Tur til Gotland	<u>Side 7</u>
Strandstensgruppen	<u>Side 13</u>
Fossilgruppen	<u>Side 14</u>
Indkaldelse til generalforsamling	<u>Side 17</u>
Danekræ	<u>Side 18</u>

Indhold:

	<i>Side</i>
Formanden har ordet	3
Stenklubbens kommende aktiviteter.....	4
Tur til Tarup-Davinde	10
Strandtur til Vigsø Bugt.....	11
Tur til Sarup Grusgrav.....	12
Interessegruppe Strandstensgruppen.....	13
Interessegruppe Fossilgruppen.....	14
Kurser Folkeuniversitetet.....	15
Generalforsamling.....	17
Danekræ.....	18
Information om Vendsyssel Stenklub.....	19
Billedsiden.....	20

Lendrup Strand

Stenklubbens stensav og slibemaskine

Kan lejes af medlemmer i perioder på to uger ad gangen.
 Priserne er: stensav 100 kr., slibemaskine 50 kr.
 slibeåndene 20 kr. pr. stk. (korn 400 og 600).
 Klubben har også en poléremaskine.

Interesserede kan kontakte Poul Erik Friis, tlf. 98 96 34 31.

Klubbens mikroskop kan lejes for 100 kr. for 14 dage. Ønsker om at leje mikroskopet rettes til Allan Andersen, tlf. 98 91 08 42.
 Mikroskopet skal afhentes.

Formanden har ordet

Det er ikke til at forstå, at mit første år som formand allerede er ved at være gået. Når jeg ser tilbage, synes jeg, det har været et travlt ”stenklub-år”, men også et interessant og lærerigt år, og ingen tvivl om at jeg har noget at lære. Heldigvis er der i foreningen en altid positiv og arbejdsvillig bestyrelse, hvis store opbakning jeg har nydt godt af her i min ”læretid”. Det vil jeg her gerne benytte lejligheden til at sige tak for.

Jeg synes, vi igen i år har haft mange gode ture ud i den danske natur, både ved strande og i forskellige kridt- og grusgrave. Jeg kunne somme tider godt ønske, at vi var nogle flere på turene, det er svært at vide, hvad vi evt. kan gøre anderledes og måske bedre, så hvis der er nogen af jer, der har ønsker og gode idéer, vil vi meget gerne høre fra jer.

Efter næsten to år er fossiludstillingen på Vendsyssel Historiske Museum i Hjørring nu taget ned, puslespillet med at få rede på det hele og få det tilbage til rette ejerskab, ser ud til at gå op. Selve udstillingen har ifølge museet været en stor succes, så jeg håber, det gode samarbejde med VHM vil fortsætte, både med løbende aktiviteter og nye tiltag.

Vi er på nuværende tidspunkt ved at have lagt planer for ture og møder langt ind i dette nye år og håber og tror, det er et alsidigt program med lidt for enhver smag.

Årets højdepunkt er for mit, og sikkert også fleres, vedkommende, turen til Gotland i juni. Vi er ret langt fremme med planlægningen, som det vil fremgå andetsteds i bladet, og jeg håber, vi kan blive et stort hold. Gotland er et fantastisk sted, både hvad angår geologi, historie og natur i det hele taget.

Lige nu er det ikke rigtig tid for udendørs ”stenaktiviteter”, men så er der jo f.eks. kurser på Folkeuniversitetet, foredrag, præparering og registrering af årets fund af sten og fossiler, læsning og meget mere, så vores hobby behøver ikke lige at gå i stå på grund af en smule vinter.

Til sidst vil jeg gerne ønske jer alle et rigtig godt nytår.

Tommy

Velkommen til nye medlemmer

Ida Vejling Viggo Brandt Ringkøbing
Karel - Mette - William Alders Ålborg
Lilly og Frode Christensen Hirtshals
Niels Moes Skørping

Kommende aktiviteter

Vi er nu klar med forårets program.

HUSK: Hvis det er et problem med f.eks. kørsel, så ring til turlederen eller et af bestyrelsesmedlemmerne. Der er altid nogen, der har en ekstra plads.

23. januar:	Foredrag med Ib Marcussen
17. februar:	Præparationsdag - <u>Bemærk at dato er ændret i forhold til tidligere program</u>
24. marts:	Generalforsamling - Dafolo Frederikshavn
14. - 15. april:	Stenhugning hos Joan og Poul Erik Friis Lørslev
21. april:	Grusgravtur til Bjørnstrup ved Hornum
5. maj:	Forsommertur til Albæk Hoved ved Vejle
5.-10. juni:	Tur til Gotland
22. - 24. Juni:	Sommertur til Fur

Foredrag med Ib Marcussen

Weichsel-istidens gletschere

I et relativt kort tidsrum på 5-6.000 år hen mod slutningen af sidste store kuldeperiode, Weichselistiden, var det meget koldt, og i Danmark herskede et arktisk klima. Isskjoldet i Skandinaviens bjergegne voksede og bredte sig ud over de omgivende lavere liggende egne. Størstedelen, ja måske hele Danmark blev dækket, og det er denne gletscheris og smeltevandet fra den, der i meget høj grad har præget aflejringerne i overfladen og givet vore landskaber deres udseende.

Umiddelbart synes gletschere at være meget ens. Når vi på rejser i f.eks. Skandinavien, Island eller Alperne har lejlighed til at se gletschere, er de "rene" og hvide, og med en lav vold ved fronten. Men sådan er ikke alle gletschere. I arktiske egne findes gletschere, som nok er hvide, men som i et tykt lag nederst i isen indeholder meget store mængder af grus, sand og ler. Ved afsmeltningen af gletscherisen vil der ved smeltningen af bundzonen opstå et næsten kaotisk landskab. Materiale frigøres gradvis fra isen og danner isolerende dække over isen, skrider ned i lavninger som slamstrømme eller føres bort og sorteres af smeltevandsstrømme.

Spørgsmålet er nu: Var det sådanne forhold, der herskede i Danmark under Weichsel-isens afsmeltning, eller var det ”rene”, hvide gletschere, der efterlod moræneflader, randmoræner og hedesletter?

Med fotos fra nutidige gletschere og eksempler fra Danmark diskuteres problemet.

Foredraget gennemføres i samarbejde med Folkeuniversitetet.

Tag naboen med - Alle interesserede er velkomne - fri entre

Tid: Tirsdag den 23. jan kl. 19.00

Sted: Folkeuniversitetet, Strandvejen 12-14, Aalborg

Præparationsdag

Det er efterhånden blevet en tradition, at vi skal præparere lidt på de fossiler, vi har fundet i årets løb.

Vi vil primært beskæftige os med fossiler fra Kridt, Eocæn og Oligocæn, men tag bare andre ting med også.

Det vil igen blive som en form for workshop, hvor vi hjælper hinanden og deler ud af vores erfaringer.

Medbring egne fossiler til at arbejde med, samt det værktøj, I normalt bruger. Her nævnes nogle nyttige ting: Små pensler, gamle tandbørster, kniv, hobbykniv, tandlægeinstrumenter, små file, gravørpen (eldrevet), lup, luplampe, stereomikroskop, små eldrevne slibemaskiner som f.eks. Proxon, 2-komp. lim af den hurtigtørrende type.

Tid: Lørdag den 17. februar kl. 10 – 16 (NB: Ny Dato)

Sted: Strandfogedgården, Langelinie 2, Rubjerg, Løkken

Stenhugningsweekend

Så skulle foråret være kommet, og vi prøver igen i år med en omgang stenhugning. Hos Joan og Poul Erik i Lørsløv arbejder vi med at hugge figurer og skulpturer i granit. Dette er ikke et egentlig kursus i stenhugning, men en workshop, hvor vi hjælper hinanden med råd og vejledning. Som sædvanligt er Torben til stede. Torben har store evner i formgivning og har også stor erfaring med de praktiske ting omkring værktøj og arbejde med stenhugning.

Tid: 14. - 15. april fra kl. 09.00 til morgen kaffe og rundstykker

Sted: Ugiltvej 758, Lørsløv

Tilmelding: Senest 1. april til Poul Erik 9896 3431

Grusgravtur til Bjørnstrup ved Hornum

Turen går denne gang til Vest Himmerland Dan Grus Bjørnstrup. Her finder vi 2 grusgrave. I den ene er gravningen ved at ophøre, den anden er i fuld aktivitet. Man har mulighed for at finde et hav af søpindsvin af forskellige slags og flintsten med krystaller og mange slags sten, måske et stykke forstenet træ og meget mere, det er aflejringer fra istiderne.

Tid: Lørdag den 21 april kl. 10.00
Sted: Dan Grus, Aggersundvej uden for porten ca.1200 m. nord for rundkørselen Kelddalvej, Aalborgvej, Aggersundvej
Turleder: Annie og Henning

Forsommertur til Albæk Hoved

Et lille stykke paradys i det midtjyske kalder jeg Albæk Hoved mellem Juelsminde og Vejle. En ”forstyrret klint” pga. alle de foldede lag, kalder nogen det. Et lille stykke klint på ca. 800 m. hvor både Lillebælt Ler, Røsnæs Ler og Holmehus Formation er præsenteret - fra øvre Paleocæn til Mellem Eocæn. De senere år har havet taget sin del, og strækningen ser forskellig ud fra gang til gang.

Stedet er specielt på flere måder. Dels naturligvis for det plastiske ler med fine aftegninger af de forskellige lag og dels pga. istidernes transport af mange typer sten og ledeblokke. Unik er også silkespatten, som er dannet i den vulkanske aske og kun findes ganske få steder.

I øvrigt vil jeg henvise til artiklen i Varv nr. 4 1990, hvor der er en glimrende beskrivelse af hele klinten.

I hele min barndom og ungdom har jeg fulgt med i udviklingen af klinten. Nu er en del skredet helt ud i vandet, men der ses stadig flere lag i leret og den store ”sorte” klint øst for Albæk Hoved fyldt med vulkansk aske. Når man som jeg har gået denne strækning tynd næsten daglig i årevis, har der naturligvis været mange fund undervejs af silkespat, vættelys, søpindsvin, træ, hvirvler og ikke mindst tænder fra haj. En gang lavede jeg et lille forsøg med at fylde en lille plastbeholder op med vulkansk materiale og holdt den lukket i ca. 10 år, hvorefter jeg ville checke, om der nu også stadig var meget svovl tilbage. Det rev svært i næsen, da jeg åbnede og skulle snuse til indholdet!!

Albæk Hoved er sandelig et besøg værd. Ca. 500 m. vest for klinten er der offent-

lig vej gennem skoven og næsten helt med til vandet. Ved højvande kan det dog give lidt problemer med at komme frem pga. træer som er skredet ud i vandet. På denne tur har klubben dog fået tilladelse til at køre direkte med til lokationen ad privat vej.

Tid: Lørdag den 5. maj kl. 9.00
Sted: Gudenå-rastepladsen på motorvejen ved Randers
Turleder: Hanne Glassau

Sommertur til Fur

Vi arrangerer en sommertur til Fur. Vi har været heldige at kunne låne et sommerhus på Fur. Afhængig af antal deltagere kan nogle af os overnatte i telt på sommerhusgrunden. Udgifterne til denne tur bliver derfor kun udgifter til kost, kørsel og færgeoverfart. Tilmelding senest 15. juni til Susanne. Se mere i majnummeret.

Tid: Den 22.-24. juni
Sted: Fur, nordkysten
Turleder: Susanne
Tilmelding: Susanne Tlf. 9818 5366

Tur til Gotland den 5.-10. juni 2007

I år går vores udenlandstur til Gotland, og dermed forsøger vi at imødekomme et ønske, der har været oppe at vende nogle gange de sidste par år.

Gotland er en fantastisk ø, ikke mindst for de geologi- og fossilinteresserede, men også for de historisk interesserede er Gotland et spændende sted. Man kommer jo heller ikke uden om naturen i det hele taget, bl.a. med de mange vilde orkidéer, som blomstrer netop på denne tid.

Lidt om geologien på Gotland:

De blottede lag på Gotland består udelukkende af lag fra Silur, afsat i havet for ca. 438 til 408 millioner år siden. Lagserien på Gotland inddeles oftest i 12 lag med de ældste lag mod nord og de yngste mod syd. Lagene består mest af hårde kalksten eller mere blød mergelkalk. Mod syd findes også sandsten. Lagene er afsat på relativt lavt vand i et tropisk klima, idet Gotland i Silur-tiden befandt sig ved ækvator. Der blev derfor opbygget mægtige rev bestående af koraller, "kattskallar", mosdyr og stedvist søliljer. Mellem disse træffes mange andre dyr som trilobiter, blæksprutter, brachiopoder, muslinger og snegle. Det er denne revdannelse, der har medført den store individ- og artsrigdom af fossiler, der findes på Gotland. Det kan være svært at finde en sten på øen, der er helt uden fossiler. Visse fossiler er udbredt overalt, andre findes kun i enkelte lag, f.eks. en hyppig brachiopod i Visbymergelen, der i hele verden kun findes her.

Det er planen, at vi kommer til at bo i lejligheder og/eller hytter et sted syd for Visby. Det endelige sted er ikke fastlagt endnu, men det, vi har set på, er Mulde Fritidsby og Kastanjegården ved Tofta. Begge steder er centralt beliggende i forhold til vores turprogram.

Den enkelte står som udgangspunkt selv for forplejning. Vi vil forsøge at lave en fælles indkøbs- og madlavningsordning i det omfang, forholdene tillader det. Ligeledes vil vi hver morgen lave et indkøbsstop, så der kan købes drikkevarer og frokost til turen.

Det er ikke endeligt besluttet, om vi kører i privatbiler, eller om vi lejer minibusser. Det afhænger lidt af deltagerantallet. Der er ikke den store forskel i pris, om vi vælger den ene eller anden løsning.

Vi skal med færgen fra Frederikshavn til Gøteborg om morgenen tirsdag den 5. juni. Vi har fået lov at mødes hos Poul Erik og Joan i Hjørring, hvor vi kan have vores biler parkeret. Så skal vi køre tværs over Sverige og igen med færge fra Oskarshamn til Visby. Herefter en kort køretur inden indkvartering.

Visby

Så er den første dag allerede gået, og den sidste vil være næsten magen til, bare i omvendt rækkefølge, med hjemkomst søndag aften den 10. juni. Vi har så fire dage til rådighed til ture rundt på øen. Dem har vi i hovedtræk tænkt fordelt på følgende måde (i tilfældig rækkefølge).

Dagstur syd:	Djupvik, Sandhamn, Valve, Västergarn
Dagstur nord:	Nyhamn Lus/Lunds Klint, Sigsarve, Hallshuk
Dagstur nærområdet:	Tofta skydefelt, Ygne, Gnisvård
Dagstur øst:	Gothemshammar, Grogarnsberget

Derimellem skal vi så finde tid til at se lidt på Visby, museer, orkidéer, kirker og fortidsminder.

Pris: ca. 2.700,- kr.

Bindende tilmelding til Tommy på tlf. 98392084 senest den 15.-2.-2007

Der udsendes et endeligt program med mere uddybende oplysninger til den enkelte deltager inden turen.

Referat fra Geologiens dage

Fossiltur til Fr. VII Kanal ved Lendrup.

Lørdag den 30.-9. gik turen til kanalen ved Lendrup. Vi mødtes ved kanallhuset i Lendrup Huse.

Turen begyndte i det mest voldsomme, men også smukke lyn- og tordenvejr, der nogensinde er oplevet i Lendrup. Himmel og hav stod i et. Folk var stået ud af deres biler, men vejret var dog for voldsomt, og bilerne blev hurtigt indtaget igen.

Efter en en tid i bilerne stilnede regnen af, og vi kunne komme i gang med det, vi var kommet efter, nemlig fossiljagt!

Tommy og Susanne holdt et fint foredrag om Fr. VII's Kanal og dens tilblivelse, meget interessant og lærerigt, selv for os indfødte. De fortalte, hvad der kunne findes af fossiler på stedet, så som søpindsvin, søliljer, armfødder og måske hjagtænder.

Jagten gik ind, især mændene gik i gang med at hamre på kridtblokkene, jeg gik selv lidt mere roligt til værks, tog en dejlig tur langs strandkanten, vejret var blevet pragtfuldt.

Pludselig blev der et værre postyr oppe ved kridtblokkene, jeg lyttede, kiggede og blev selv lidt nysgerrig og gik op til kridtfolkene, og tænk, så var det

bare Henning som havde fundet to hjagtænder.

Nu gik den vilde fossiljagt for alvor ind, det var nærmest farligt at være for tæt på. Kort tid efter fandt Tommy også to hjagtænder, det var dog pudsigt, mon det kunne være rigtigt? tænkte jeg, men noget tydede på, at det var sandt, for alt om pause, hvor vi skulle mødes ved bilerne, var glemt.

Flere gode fund blev gjort, bl.a. søpindsvin og søliljer m.m.

En dejlig tur var slut, og solen skinnede fra en helt skyfri himmel.

Referat fra Tarup/Davinde

Grusgravtur til Tarup/Davinde på Fyn

Efter turen til Fynshoved sidste år, hvor vi også besøgte museet i Tarup/Davinde, har det været på ønskesedlen, at der blev lavet en tur grusgravene i området. Den var Henrik helt med på, så han fik hurtigt en aftale i stand med folkene fra Fyn, og en tur blev arrangeret.

Det blev den 9 september.

Vi startede hjemmefra tidligt og mødtes ved museet ved 11 tiden. Jeg tror, vi var en 10-12 stykker. Vi fik en grundig gennemgang af museet af de entusiastiske folk, der står bag projektet. Der er en fantastisk gennemført ledeblokudstilling, suppleret med fine kort og tavler, i lokalet ved siden af er der en meget stor samling af fossilførende blokke, de fleste samlet lokalt af Peter Mortensen.

Der blev byttet lidt sten og snakket en del. Vi spiste frokost sammen på museet og drog derefter

på jagt i grusgraven. Der blev gjort mange fine fund, mest ledeblokke, men også nogle få fine fossilførende blokke. Derudover blev der fundet nogle fine stykker silkespat, dog ikke på størrelse med dem, vi så på museet; et af dem er Danmarks største.

Hen på eftermiddagen vendte vi

næsen hjemad, dog lige med en afstikker til Sønderby Klint, og tak for det; det er både en meget spændende geologisk lokalitet og en naturperle. Her blev der bl.a. også fundet nogle fine fossilførende blokke.

Det endte med at blive en meget lang dag, inden vi var tilbage i det nordjyske. Tak til Henrik for en, som altid, veltilrettelagt tur, også en tak til rare fynboer.

Tommy

Referat fra Vigsø Bugt

En dag ude vestpå

Når man skriver den 21. oktober, kan man sagtens risikere at få en dag med rusk og regn, og jeg huskede med bange anelser en af mine tidligste ture med Stenklubben – netop til Vigsø Bugt – da var det også sidst i oktober (1999): isnende regnbyger – næsten uden ophør – vandrette kaskader lige ind i synet. Ingen ly, ingen læ, men en masse gæve vikinger, som med stor forstand og store spande gik og samlede betydningsfulde sten op, mens bølgerne væltede ind over gummistøvlerne. Nå, er det sådan at være amatørgeolog, tænkte jeg og prøvede at holde balancen og finde betydningsfulde sten. – Godt, man havde nogle gode læremestre, så man sluttede med at hjembringe en overkommelig, men velsorteret lille bunke.

Denne gang var nogle ting anderledes: den mildeste sydvestenvind, man kunne tænke sig, nærmest ingen bølger, solskin og fine sten, som man lykkeligvis havde lært lidt mere om. Der blev selvfølgelig fundet mange norske blokke, herunder de smukke hornfels, mange slags porfyr og nogle enkelte fossilførende kalkblokke. Vi var heller ikke så mange som sidst – 12-13 stykker – men vi nød jagten og samværet. Under frokostpausen ved bilerne fik vi øje på botanikken, som ikke var spor skæmmende, og det blev til en hel foto-session af planter og svampe. Ved sådan en lejlighed var det dejligt instruktivt at have en botaniker til stede – Tage øste glad af sin store viden. Med næserne nede i jordhøjde fik vi øje på en bunke dejlige revlinge/bær/sortebær – dem måtte vi have nogle med hjem af til en bjesk.

Så gik den ikke længere – geologien trak for meget. Nu valgte vi, hvad vi havde mest lyst til, og drog af i små grupper: nogle havde ikke fået nok af det norske og gik tilbage til stranden, nogle tog til Bulbjerg efter fossiler – andre til Hanstholm (der gik frasagn om de kæmpestore søpindsvin, man kunne finde i den opgravede Danien-kalk fra havnen), og en enkelt bedstefar blev lokket til at køre hjem – uden protester.

Dagens sjældne fund var et meget stort og velbevaret eksemplar af sneglen *Pleurotomaria*, og finderens glæde brændte igennem. – En rigtig dejlig tur med så godt et vejr, at det var svært at tage sig sammen til at køre hjem!

Susanne

Referat fra Sarup Grusgrav

Hvor kragerne vender

Det er lørdag. Buldrende mørkt. Regnen pisker ned, og det blæser en halv pelikan. Vækkeuret ringer kl. 6.30. "Fy fan". Hvad får rimeligt velfungerende mennesker til at stå op så tidligt en lørdag morgen i sådant et møgvejr – for øvrigt på 88-årsdagen for afslutningen af 1. verdenskrig???

Svaret er klart. Stenklubben afvikler årets sidste udendørsarrangement – en tur til grusgraven ved Sarup i Thy. Under ledelse af Tage Burholt skal der samles fossiler i denne "udørk" langt fra civilisationen – der hvor kragerne overvejer at flyve baglæns. Morgenmaden indtages, udstyret pakkes, bilen startes og køleren rettes mod vest.

Tingskoven passeres, mens de sidste byger dør ud, og over Vejlerene letter skydækket – ja, minsanten om ikke solen titter frem.

Første stop er skolen i Ræhr. En halv snes stennørder møder op og bydes velkommen af Tage, der fremviser fine fossiler til inspiration. Det er godt at vide, hvad man skal lede efter, og denne gang drejer det sig om havbænkebidere,

brachiopoder, svampe og søpindsvin samt tertiære "Skyumblokke". Vel ankommet til grusgraven giver Tage en kort rundvisning, hvor han anbefaler forskellige "dynger" af flint, kalksten og andre bjergarter. Og så går det løs!!!!

Time efter time henrunder. Frokosten indtages i lyntempo – der er ikke tid til den slags luksus – for der er "bid" i dyngerne.

Mens solen går på hæld, siver folk hjemad med bugnende rygsække. Dagens høst blev ca. 20 havbænkebidere, en del svampe, bryozoa og brachiopoder og ca. 30 tertiære "Skyum-blokke" med fine muslinger og snegle.

En god afslutning på et begivenhedsrigt år i Stenklubbens regi.

Tak til Tage for en veltilrettelagt tur.

Henrik

Messekalender 2007

10.-11.	marts.....	Vissenbjerg
17.-18.	marts.....	Esbjerg
3.- 4.	november.....	Næstved
7.- 9.	december.....	Hamburg

Mineralmesser se www.geonord.org/shows

Strandstensgruppen

Särna-tinguait - en sjælden ledeblok ???

I den nordvestlige del af Dalarna - vest for byen Särna - findes en knap 12 km² stor forekomst af nefelinsyenit - kaldet särnait. I denne såvel som i den omkringliggende kvartsporfyr af Särna-typen findes gange af en karakteristisk grøn porfyr - särna-tinguait. Der er tale om en alkaline bjergart med et specielt indhold af mineraler, f.eks. ægirin, cancrinit samt natriumholdig feldspat, nefelin og biotit. Den grønne farve og de sorte nåle af ægirin gør den til en let genkendelig ledeblok med udbredelse såvel i Mellemsverige som i Tyskland, Holland og Danmark.

Bjergarten findes i flere varianter, som i 1950'erne blev beskrevet af den svenske geolog Jan Lundqvist. De grovkornede typer er almindelige i Mellemsverige, men sjældnere længere mod syd. Det skyldes en mindre modstandsdygtighed over for nedbrydning under transporten med ismasserne. De finkornede typer, der har samme hårdhed som andre porfyrer, kan derimod findes så langt borte som i morænerne i Holland. I Danmark kan bjergarten findes i alle landsdele, men den må de fleste steder anses for et specielt fund. I en del litteratur omtales den som „sjælden“. Det gælder imidlertid ikke for området nord for Limfjorden, hvor der med mellemrum findes karakteristiske eksemplarer. Ikke mindst Hirtshals Klint kan være givende med blokke på størrelse med en

fodbold. Også i Limfjords-området ved Næsby Dale, Ulbjerg Klint og Melbjerg Hoved kan man med held gå på jagt efter denne smukke bjergart. Vil man samle de grovkornede varianter, skal man til Dalarna, hvor man især kan få fangst i morænerne mellem Sälen og Särna, samt området mellem Mångsbodarna og Evertsberg.

Den afbildede blok er en finkornet hovedtype fundet ved Sønderby Klint på Vestfyn.

Fossilgruppen

Echinocorys sulcata

Søpindsvinet ligner meget de 2 kridttidsarter af *Echinocorys*, nemlig *E. scutata* og *E. ovata*, men er i modsætning til disse fra Danien. *E. sulcata* har ofte en skæv mund, hvilket kan iagttages på ”friske” eksemplarer fra Dalby Over. *E. sulcata* varierer ikke meget i form, som *E. scutata* gør, og er oftest mere afladet end *E. ovata*. Til gengæld varierer den stedvist en del i størrelsen, f.eks. er der meget store eksemplarer ved Hanstholm. I Dalby Over, hvor søpindsvinet er overordenligt almindeligt, ses der af og til små eksemplarer. I parentes kan bemærkes at *E. sulcata* er meget sjælden i Fakse Kalkbrud. Søpindsvinet træffes i lag fra Nedre og Mellem Danien afsat for ca. 60 til 65 millioner år siden. I Øvre Danien afløses arten af *E. obliqua*, der er betydeligt mindre, nemlig ca. 3 cm. *E. obliqua* findes oftest som stenkerter, f.eks. langs Limfjorden. *E. sulcata* findes i Dalby Over af og til med bidemærker efter fisk og hajer og med skrammer efter møde med krabber.

Kurser på Folkeuniversitetet

Tilmelding til Folkeuniversitetets kurser til:

Folkeuniversitetet i Nordjylland

Badehusvej 20, 9000 Aalborg

Tlf. 98167500

www.fuaalborg.dk

Danmark i dybet

Lektor cand. mag. Erik Schou Jensen

Det danske landskab er præget af istidens gletschere og det smeltevand, som strømmede ud foran dem for mellem 10-25.000 år siden. Men under disse glaciale afsætninger skjuler sig en op til 10 km tyk lagserie, som repræsenterer mere end 500 millioner år af Jordens geologiske historie. Vi har efterhånden fået et stadigt større kendskab til disse aflejringer gennem de talrige danske kystklinter, hvor kalken og leret fra Kridt- og Tertiærtiden er synlig, men talrige dybe boringer i den danske undergrund og i Nordsøen i jagten på olien har givet os et meget nuanceret billede af den geologiske udvikling af den del af Verden, vi i dag betragter som Danmark

Gennem 2 weekendkurser gennemgås ved hjælp af kort, plancher og bjergarter disse resultater og det billede af den geologiske og tektoniske udvikling af Danmark gennem disse mange millioner år.

Tid: 2 weekender 24-25/2 10-11/3

Lørdage kl. 12.00-18.00 søndage 10.00-16.00

Sted: Aalborg Universitet, Strandvejen 12-14 Aalborg

Pris: Kr. 895,-

Jordens oldtid i Skandinavien

Seniorforsker, lektor Palle Gravesen.

Lagene fra Jordens Oldtid er dannet i tiden mellem ca. 545 og 248 millioner år før nu, dvs. et tidsrum på omkring 300 millioner år inddelt i 6 forskellige tidsperioder. Fra de første 3 af disse (Kambrium, Ordovicium, Silur) har vi flere steder bevaret interessante lag, fx i Oslo-feltet i Syd Norge, Västergötland, Skåne, på Bornholm og i det sydlige Østersø-område (med Öland og Gotland). Disse lag omfatter bl.a. sandsten med talrige

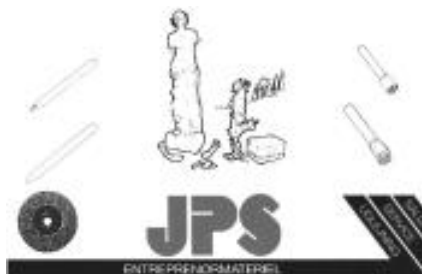
sporfossiler, skifre med trilobiter og graptoliter og specielt på Gotland veludviklede revkalksten og mergler med en forbavsende artsrig fauna. Fra perioderne Devon, Karbon og Perm kender vi dels fossilførende sedimente og dels de velkendte magma-bjergarter i Västergötland og i Oslo-feltet. Især de sidstnævnte er som bekendt hyppige som strandsten i Nordjylland, hvor de udgør et meget bredt spektrum af spændende bjergarter.

Tid: 5 mandage kl. 18.00-20.30. 26/2 - 5/3 - 12/3 - 19/3 - 26/3

Sted: Aalborg Universitet, Strandvejen 12-14

Pris: Kr. 595,-

STENHUGGER-VÆRKTØJ

Vandværksvej 25 . 9800 Hjørring . Tlf. 98928366 . 98928382

Tilbehør til slibning

Vi har slibemaskiner, tromler, vibratorer, stensave

Vi har slibepulver, rå sten, sten i skiver, rå rav

Vi har indfatninger, både forsølvede og sterlingsølv

Vi har arbejdende værksted, ravmuseum m. fossiler

Vi sender gerne katalog over maskiner og tilbehør

Ravsliberen

Frants Kristensen

Algade 12a

9300 Sæby Tlf. 98 44 55 27

Generalforsamling

Vendsyssel Stenklub indkalder til ordinær generalforsamling

Tid: Lørdag den 24. marts 2007 kl. 10.00

Sted: Kantinen på Dafolo, Suderbovej 24, Frederikshavn

Indgang: Vareindlevering

Foreningen er vært ved kaffe og rundstykker.

Efter generalforsamlingen tager vi en tur til Sæby. Vi er af Frants Kristensen inviteret til at se hans nye forretning i Sæby. Efter besøget i forretningen har Frants arrangeret en tur til stranden, hvor vi vil prøve lykken med at finde rav. Frants har jo mange års erfaring med rav, så mon ikke han kan vise os et godt sted.

Dagsorden:

1. Valg af dirigent
2. Fremlæggelse af formandens beretning
3. Fremlæggelse af foreningens årsregnskab
4. Forslag fremlagt af bestyrelsen
5. Indkomne forslag fra medlemmerne.
Forslag, der ønskes behandlet, skal være formanden i hænde senest 14 dage før generalforsamlingen.
6. Fastsættelse af kontingent for 2008
7. Valg af bestyrelsesmedlemmer. På valg er Allan, Tage, Erik og Henrik. Alle er villige til genvalg.
8. Valg af to bestyrelsessuppleanter
9. Valg af revisor og revisorsuppleant
10. Eventuelt

Vi håber, at medlemmerne møder talstærkt op og deltager i årets generalforsamling.

NB: Kontingent for 2007 bedes indbetalt før generalforsamlingen på vedlagte indbetalingskort. Se satser på side 19.

Danekræ

Danekræ fundet ved Gjerrild Klint

Her i foråret 2006 var min mand og jeg på stentur til Norddjursland for at se nærmere på Gjerrild Klint og området deromkring. Det blev dog ret begrænset, hvor meget vi fik set af Gjerrild Klint, da vejret var utroligt dårligt med blæst og regn. Vi besluttede at søge ly i bilen, men på vej derhen fik jeg øje på en smule af en flintblok, som tittede frem i det fine strandsand. Jeg så, den var revnet, og blev temmelig nysgerrig efter at se, om den mon indeholdt noget. Til undervisning i geologi på Aalborg Folkeuniversitet havde vores underviser tidligere pointeret, at man skulle være opmærksom på netop revnede sten. Min mand og jeg fik flækket flintblokken, og så straks, vi åbnede den, at der vitterlig var noget helt usædvanligt inden i. Jeg kunne mærke, at der gik et sus igennem kroppen, mens mine øjne blev større og større. Det her var vist kræs for fossiljægere: Et meget fint søpindsvin med et hav af egne pigge/køller omkring sig. Vi glemte mildest alt om uvejret og stod der nærmest druknede i regn – hvilken herlig dag! Til den efterfølgende undervisning anbefalede vores underviser, geolog Palle Gravesen, at vi indsendte fundet til undersøgelse på Geologisk Museum på Københavns Universitet som muligt danekræ. Jeg modtog så for kort tid siden et brev fra lektor Arne Thorshøj Nielsen, Geologisk Museum, med meddelelsen om, at flintblokken med fossilet var blevet erklæret danekræ. Her følger et uddrag af brevet:

*Flækket, stor flintblok indeholdende velbevaret søpindsvin *Tylocidaris vexillifera* (ø Danien) med pigge og tandapparat. Det indleverede fund består af 3 stykker flint fra en flækket flintblok (typisk grå Danskekalk-flint) fundet under Gjerrild Klint, Djursland. Stenen stammer formodentlig fra bunden af Kattegat. I stykket ses en komplet corona plus et stort antal pigge af søpindsvinet *Tylocidaris vexillifera*. Denne art er ledefossil for den yngste zone i det dansk-skånske Danien (dvs. alderen er omkring 62 mill. år). Flere af piggene befinder sig stadig i den oprindelige livsstilling, radierende ud fra coronaen, mens andre efter dyrets død har nået at løsne sig og derfor ligger spredt i flinten. Centralt i coronaen ses dele af dyrets tandapparat, den såkaldte "Aristoteles' lygte". Forsøg med afsyring iflg. aftale med finderens viser, at skalydersiden af *Tylocidaris*' en må formodes at være velbevaret, hvorfor det sjældne fund har stor videnskabelig interesse, særligt pga. bevaringen af tandapparatet. Stykket er desuden særdeles velegnet til udstilling.*

Vendsyssel Stenklubs bestyrelse:

Formand: og redaktør af Hjemmeside	Tommy Hatting Sørensen tlf. 98 39 20 84 E-mail:tommy.h.sorensen@mail.dk	Gerdavej 1, 9520 Skørping
Næstformand:	Erik Arentsen tlf. 24 40 91 27	Sønderbro 19 4.t.v. 9000 Aalborg
Kasserer:	Allan Andersen tlf. 98 91 08 42 E-mail: aljo@privat.dk	Åkandevej 23 9800 Hjørring
Sekretær:	Susanne Schmidt tlf. 98 18 53 66 E-mail: sschm@daks.dk	Revlingebakken 40 9000 Aalborg
Redaktør af Stendyngen	Poul Erik Friis tlf. 98 96 34 31 E-mail: pefriis@adslhome.dk	Ugiltvej 758 9800 Hjørring
Bestyrelses- medlem	Henrik Arildskov tlf. 96 78 11 87 E-mail: rejseholdet@privat.dk	Ilbjergvej 25, 9800 Hjørring
Bestyrelses- medlem	Tage Burholt tlf. 96784041 E-mail: tabur@aal.mim.dk	Tårsvej 338, 9870 Sindal

Vendsyssel Stenklub's **hjemmeside** findes på adressen:

www.sitecenter.dk/vendsysselstenklub

Deltagelse i Vendsyssel Stenklubs arrangementer sker på eget ansvar

2007-kontingentet i Vendsyssel Stenklub:

Enkeltperson.....	150 kr.	Par	225 kr.
Pensionist.....	100 -	Pensionistpar.....	150 -
Studerende	100 -	Unge under 18 år.....	100 -

Stenklubbens gironummer: 747-2110

Andre stenklubbers medlemsblade bedes sendt til redaktøren af Stendyngen

Billedsiden

Henriks Skyumblokke

Flueblomst, Gotland

Horndrager, Gotland

Kanalhuset, Løgstør

Sønderby Klint